

C. K. Državno Odvjetništvo u Šibeniku
 Stiglo dne 19. VI. 12
 SIBENIK, 18. JUNA 1912.

GRADSKA BIBLIOTEKA
 "JURAJ ŠIŽGORIĆ"
 ŠIBENIK
 NAUČNI ODSJEK Godina I.

CRVENI BARJAK

GLASILO SOCIJALNO-DEMOKRATSKE STRANKE U DALMACIJI.

Bijeda se ne rađa iz zlobe kapitalista, već ogjavim socijalnim sistemom, privatnim vlasništvom; stoga mi ne propovijedamo mržnju prema osobama, ili klasi bogataša, već naprosto zagovaramo prijeku potrebu jedne socijalne reforme, koja bi za temelj ljudske zajednice postavila zadružno vlasništvo.
 C. Prampolnić.

Izlazi svakog 1. i 3. utorka u mjesecu.

Pojedini broj 10 filira. - Pretplata iznaša na godinu K 3.20; na pol godine K 1.60. Za inozemstvo na cijelu godinu K 6.40; na pol godine K 3.20. Pretplata se plaća unaprijed. Pisma i novci šalju se na druga F. Pazinovića u Spljetu. - Vlasnik, nakladnik i odgovorni urednik Ivan Angelicchio. - Administracija i uredništvo: Savez među radnicima, 208. - Pučka Tiskara - D.r V. Iljadica i drugovi.

Jukić — Njeguš

ZAPLIJENJENO

ZAPLIJENJENO

Jugoslavensko pitanje i socijalizam.

Socijalizam je internacionalan. Radnici svijeta imaju jednake klasne interese, pa se zbog toga moraju u svojoj borbi internacionalno solidarizirati. Ali time nije rečeno, da socijalizam isključuje nacionalno pitanje, da je on annacionalan, ili antinaci-

jonalan. Pravi nacionalizam koji nije šovinizam, i koji se ne identifikuje sa klasnim interesima buržoazije, jeste jedno kulturno pitanje; on se karakteriše jezikom, književnošću, i t. d. Protiv takvog nacionalizma mi ne smijemo imati ništa, čak, šta više, moramo biti za njega, jer je socijalizam kulturni. U tom pravcu mi možemo biti bolji nacionaliste od buržoazije, koja nacionalizam proglašuje za svoj monopol, jer mi poštuemo pravi, zdravi nacionalizam; i radeći za radni narod svijeta, radimo i za svoj.

Prema ovome što rekosmo, socijalna demokracija ne može biti indiferentna prema nacionalnom pitanju. To ne može biti naročito u zemljama, u kojima je nacionalno pitanje tako važno, kao što je u Austro-Ugarskoj. Kao vrlo važno pitanje iskrsava neprestano jugoslavensko pitanje. Kao što je god ono od sudbonosne važnosti za čitav jugoslavenski narod, isto tako je važno i za socijalnu demokraciju. Jer pod kakvim uvjetima može napredovati socijalizam? Odgovor na ovo pitanje jeste: Socijalizam može napredovati u narodu, koji je ekonomski, kulturno i politički razvijen. Razvijenost jednog naroda se danas pokazuje u tome, da su porušeni stari patrijarhalni feudalni odnosi: plemstvo, kmetstvo, patrijarhalno sitno vlasništvo i posjed, a mjesto toga nastupio moderni ekonomski život, koga predstavlja industrijska fabrička proizvodnja robe. Razvijenost ekonomskih odnosa je uvjet za razvijenost kulturnih i političkih odnosa. Gdje je dakle narod ekonomski podignut, politički slobodan i na visokom stepenu kulture, tu postoje svi preduvjeti za napredovanje socijalizma.

A da li je jugoslavenski narod u takvim prilikama, da je onemogućen razvitak socijalizma? Ne. Prilike, u kojima danas Jugoslaveni žive, onemogućavaju napredak i razvitak čitavom tome narodu, pa i socijalnoj demokraciji. Kao jugoslavenski narod smatraju se: Srbi, Hrvati, Slovenci i Bugari. Oni su danas u svakom pogledu pocijepani i imaju četiri „nacionalna“ imena, četiri kulture, a politički su pocijepani na mnogo dijelova. Megjutim svi Jugoslaveni sa gornja četiri imena su jedan narod. Kao što su god Talijani jedan narod, pa govorili ovim ili onim dijalektom, isto tako i Nijemci, i Jugoslaveni su jedan narod, jer govore jednim jezikom sa jedino dijalektičkim razlikama.

Rekosmo: Zbog ove pocijepanosti u svakom pravcu jugoslavenskom narodu je zapriječen njegov napredak. Ekonomski se ne može razvijati, jer ne može ujediniti svoje snage i suprotstaviti se austro-ugarskom i ostalom evropskom kapitalizmu; politički se ne može

razvijati, jer je u punoj zavisnosti od evropskih sila i prema njima se nalazi u kolonijalnom položaju. Iz istih razloga mu je oteščan i kulturni napredak, a o spriječavanju kulturnog napretka dade se reći još koja riječ. Pogledajmo danas način štampanja knjiga i novina kod Jugoslavena. Jedne i iste knjige se štampavaju četiri puta i zbog toga nagju kupaca četiri puta manje. Dakle: troškovi oko izdavanja knjiga su četiri puta veći, a prihoda od njih ima četiri puta manje. Koliko se samo zbog ovoga šteti našem kulturnom napredovanju! *Ovako isto stoji i sa socijalističkom štampom.* Jednu socijalističku knjigu izdaju posebno Bugari, posebno Slovenci, posebno Hrvati, posebno Srbi. Zbog toga svi ne mogu mnogo izdavati, nego samo vrlo malo.

Današnje stanje Jugoslavena, koji su razbacani na sve strane, koji žive u više država, a još više raznih pokrajina, što se najbolje vidi po tome u koliko parlamenata sjede južni Slaveni, je od neprocjenive štete za njih, a od velike koristi za njihove tlačitelje. Austro-ugarski, turski vlastodršci, a onda vlastodršci ostale Evrope imaju interesa na tome, da su Jugoslaveni ovako razbacani, pa ma se njihova riječ čula i u bečkom i u peštanskom, carigradskom, zagrebačkom, zadrskom, sarajevskom, ljubljanskom, beogradskom, cetinjskom, sofijskom, gradačkom parlamentu, jer ih od njihovih riječi neće zaboliti glava, pošto nisu toliko jaki, da igdje budu odlučujući.

Ali za Jugoslavene ova strašna njihova pocijepanost je jedno veliko zlo. U toj pocijepanosti upravo i leži to *jugoslavensko pitanje*, koje postaje sve više i više aktuelno. Ono mora takvim postojati, jer se ovako ne da živiti. Ili živiti u boljim prilikama, ili ovaj narod mora umrijeti! Zbog svoje pocijepanosti Jugoslaveni nemaju nikakve otporne snage prema svojim tlačiteljima, i to je za njihov razvitak sudbonosno. Pogledajmo, npr., samo u kakvim se teškim prilikama nalaze Jugoslaveni u Austro-ugarskoj monarhiji. Oni žive u *jednoj državi*, a ipak su podijeljeni na nekoliko pokrajina. Vlastodršci nedaju nikako, da se oni ujedine.

Ali na suprot interesima vlastodržaćkim, Jugoslaveni, zbog svojih interesa, treba da teže i rade na *svome jedinstvu*. Ono je poluga njihove otporne snage. U megjusobnim svagjama našeg naroda vlastodršci su uvijek nalazili koristi za sebe. U prvom redu treba raditi na *narodnom jedinstvu Srba i Hrvata*. U ovom pravcu je u zadnje vrijeme mnogo učinjeno. Što se tiče nas socijal-demokrata, mi stojimo na stanovištu narodnog jedinstva i mi ga u praksi provodimo, ali je i buržoazija u tom pravcu nešto učinila. Naročito u Hrvatskoj i Dalmaciji. I književni jezik srpski i hrvatski u zadnje vrijeme je u mnogom izjednačen: stoji još neriješeno pitanje latinice i ćirilice, ali ono se može lako riješiti, tako, ako i Srbi i Hrvati uče i latinicu i ćirilicu.

Pitanje rada na narodnom jedinstvu Srba i Hrvata nije toliko važno za unutrašnji rad socijal-demokratske stranke, pošto je on odavno riješen, koliko za našu opću narodnu politiku, u kojoj mora učestvovati i socijalna demokracija. Socijalna demokracija mora uticati na buržoaziju, na gragjanske stranke, da učine da *ideja* narodnog jedinstva postane jednom stvarnost, jer naš narod u današnjem vremenu mora imati toliko zrelosti, pa uviditi istorijsku istinu o jedinstvenosti Jugoslavena i doći do uvjerenja,

da potlačenim leži spas jedino u zajedničkoj borbi protiv tlačitelja. *Rad na narodnom ujedinjavanju u svakom pravcu jeste preduvjet za kulturni i socijalni napredak čitavog jugoslavenskog naroda, pa i socijalizma u tome narodu.*

Iz sviju ovih razloga socijalna demokracija se mora interesovati jugoslavenskim pitanjem i živo sudjelovati u njegovom riješavanju. Jugoslavenske socijalističke stranke održavale su 1909. u Ljubljani jednu konferenciju, na kojoj je donešeno socijalističko gledište na ovo pitanje.

Zbog ograničenosti prostora u listu, mi se ne možemo baviti idejama jugoslavenske konferencije, ali možemo toliko istaknuti da socijalna demokracija, obzirom na Austro-Ugarsku, nasuprot današnjeg dualističkog sistema u monarhiji, zahtjeva, da se ova država tako preuredi, da bude *savez slobodnih i nezavisnih naroda (federalizam)*. Time bi bilo najbolje riješeno važno nacionalno pitanje u monarhiji, kao i jugoslavensko pitanje u njoj. Razumije se, da ni na ovaj način ne bi potpuno bio riješen jugoslavenski problem, jer Jugoslavena ima mnogo i van Austro-Ugarske.

S. J.

Upozorujemo drugove na ovaj lijepi i bistri članak i preporučamo im da ga pominjivo pročitaju, jer iz njega imaju šta naučiti.

Uredništvo.

Izlet u Pučišće — zabranjen.

Za vlastodršce, za tirane, za izrabljivače mi se nijesmo morali roditi, a pošto smo se jednom rodili, htjelo bi se ne dati nam ni disati. Uvijek, u koliko se sjećamo, u našem radu za radnički preporod nismo naišli na drugo osim na klipove, koje nam bacaju oni, koji imaju sav interes, da nas ne bude.

Nama nije ništa slobodno. Ni maknuti se. Ni pisnuti. Ni zabava. Kao i svaki drugi do sada, i izlet u Pučišće nam je zabranjen. Ovaj put zabrana nije potekla od ovoga ni onoga poglavarstva, već od općinskog upraviteljstva pučišćanskog.

Nama je jasno i shvatljivo. Izrabljivačima i špekulantima na općini — radi kojih je već jedanput općina bila raspuštena od Zemaljskog Odbora, koji kontrolise općine — špekulantima i krvopijama na općini bilo bi veoma neugodno, da mi u njihov pašaluk dogjemo, da medju njihove robove i tegleću marvu donesemo riječ nade i pravde. Oni na općini imaju uložene svoje kapitale u klesarskoj zadrugi, pa ih je očinuo glas o našem dolasku: Je li se dakle čuditi, što se ti stvorovi nameću poglavarstvu u Supetru, da nam zabrani izlet?

Poglavarstvo u Supetru — dobra sluga loših gospodara — zabrani izlet, motivacijom, da pučišćanska općinska uprava ne će da odgovara za red i mir prigodom dolaska spljetskih socijaldemokrata.

Ali zabrana je beztemeljna. Jer nije opravdana bojazan pučišćanskih klerikalnih krvopija za kakvi nered, niti je potrebno da oni uzdrže red i mir. Mi znamo kakvim ljudima idemo u izlet. Ljudi dišiplinirani, ozbiljni, trijezni. Mi ne idemo tamo, da pravimo kakvu političku manifestaciju, niti da vrijedjamo druge. Ne idemo tamo kao nacionalisti na pijanke, na orgije, na blud. Idemo, da pohodimo tamošnje organizovane radnike, e da im stisnemo ruku. Dakle, prema tome, isključena je svaka mogućnost nereda ili tučnjave. Stoga je razlog pučiš-

ćanskih koritaša lažna izlika, ili, ako nije, onda znači, da poznaju svoje pristaše kao *poživinčene i pogibeljne elemente*.

Mi smo se odmah utekli na namjestništvo. Ma kakav bio odgovor iz Zadra, već sada možemo pučišćanskoj gospodi da dademo pošteni riječ, da ćemo isto doći u Pučišće. Ako i ne u 400, ali ćemo doći!

VIII. kongres jugoslavenske socijal-demokratske stranke u Ljubljani.

Na 26., 27. i 28. prošloga mjeseca održavao se je VIII. kongres jugoslavenske socijal-demokratske stranke u Ljubljani sa slijedećim dnevnim redom:

1. Konstituisanje kongresa; 2. Tajničko izvješće; 3. Blagajničko izvješće; 4. Politički položaj; 5. Štampa; 6. Stanovište stranke naprama ostalim bratskim strankama; 7. Agrarno pitanje; 8. Izbor odbora i 9. Razno.

Kongresu je prisustvovalo 99 delegata. Osim toga, bili su slijedeći izaslanici bratskih stranaka: Njemačke stranke u Austriji: drugovi *D.r Ellenbogen* i *D.r Bauer*, česko-slavenske stranke: drug *D.r Lueral*, talijanske stranke u Austriji: drug *Larencich*, hrvatske stranke: drug *Jur. Demetrović* i bosansko-hercegovačke stranke: *Markić*.

Iz tajničkog izvješća vidi se, da stranka broji oko 3000 članova, a strukovne organizacije oko 10.000. Stranački organ, dnevnik „Zarja“, štampa se u 4000 primjeraka. Stranka je u zadnjim izborima za parlamenat dobila oko 20.000 glasova. Osim „Zarje“ izlazi još 5 strukovnih listova, koji se takogjer u prilično velikom broju raspačavaju. Stranka ima oko 80 općinskih zastupnika u raznim mjestima. Pored dobrog napredovanja političkih i strukovnih organizacija, postoji veoma jak konzumni pokret, koji broji preko 3600 članova.

Blagajničko izvješće podastro je *D.r Tomšić*: O političkom položaju referisao je *Etbina Kristan*, te predložio tri resolucije: prvu, kojom se pozdravlja borba ugarskog proletarijata, druga o tiraniji u Hrvatskoj, a treća protiv gragjanskog nacionalističkog trvenja u Austriji.

O političkoj organizaciji referirao je *Kocmur*, a o stranačkoj štampi *Faklić* i *Barll*.

Referat *Etbina Kristana* o odnosu jugoslovenske socijalne demokracije naprama bratskim strankama zaključen je time, da jugoslovenska stranka priznaje i nadalje zajednički organizacioni statut stvoren na kongresu 1897, te da se žali, što separatizam onemogućuje složan rad proletarijata. Nakon toga predložena je slijedeća rezolucija:

„Jugoslovenska socijalna demokracija stoji nepokolebivo na stanovištu političke autonomije i internacionalne solidarnosti radništva, da si očuva slobodu akcije u svojim vlastitim stvarima, a istodobno po mogućnosti djelotvorno osigura radničke interese.

Politički položaj naroda, u stranci u kojoj radi, nalaže joj — ne obazirući se na cjelokupnu internacionalnu — odnošaje u dva pravca:

1. prema soc. strankama u Austriji, s kojima žive državno u jednoj kući, djelomice u bliskom susjedstvu i u mješovitom naseljivanju.

2. prema narodno srodnom socijalnim strankama u drugoj poli monarhije, u Bosni i Hercegovini i na Balkanu.

Odnosaje sa na drugom mjestu navedenim strankama provodi stranka u smislu zaključaka prve jugoslavenske socijalno-demokratske konferencije.

U Austriji želi takav savez socijaldemokratskih stranaka, koji će omogućiti usku zajednicu

i jedinstveni postupak u svim stvarima, koji se tiču interesa radništva sviju naroda.

Stranka žali, da je nekada uzorno jedinstvo austrijske socijaldemokratske stranke pomučeno, ona se nada, da će zdravi osjećaj razredno svijesnoga radništva odstraniti zapreke, koje su prouzročile pogoršanje odnosa, te očekuje, da će zajednička eksekutiva poduzeti sve shodne mjere, da se radništvu u internacijonali osnovana borbena sposobnost opet vrati.

I ako stranka žali, da se je češki proletarijat pocijepao u dvije stranke, to ona uvažava razloge, koji su doveli do osnutka česke socijaldemokratske radničke stranke (centraliste), te ju priznaje strankom posestrimom.

U debati su se u tom pogledu očitovale tri smiera, te je još pri koncu rezoluciji pridodan dodatak u kome se naglasuje, da se prosvjeduje protiv svakoga cijepanja strukovnih organizacija, jer se time slabi borbena snaga proletarijata. S tim dodatkom je rezolucija zatim jednoglasno primljena. Nakon dva i po dana zaključen je kongres u utorak u podne.

Spljetski strukovni pregled.

Pobjeda klesarskih radnika. Poslije 15 dana borbe štrajk klesarskih radnika svrši pobjedom radnika. Ono, što su postigli, sa materijalne strane nije mnogo: 7% poviška nadnice, zimi sat manje rada, alate mora nabavljati poslodavac, ormar za odijela — to je, eto, sve. Ali sa moralne strane ova je pobjeda od zamašne važnosti. Klesarski su radnici u prvom redu vojevali da im poslodavci pripoznaju organizaciju. I uspjeli su. A ovaj je uspjeh od velike važnosti. Ovo je uspjeh sviju nas, sviju naših organizacija.

Engleska sedmica. Šta je to? To je sedmični radni orar sa poslije podne od subote slobodnim. Zove se „engleskom sedmicom“, pošto je taj orar bio uveden najprije u Engleskoj gdje je generaliziran. No sad se već provadja i po drugim krajevima Evrope, pa i u Austriji, u mnogim mjestima, postoji. Na zadnjem kongresu kovinarskih radnika Francuske bi odlučeno, da se radi svim silama, e da bude od poslodavaca pripoznat.

Takav orar daje radniku više počinka. Daje mu mogućnost, da jedno čitavo poslijepodne posveti čitanju. Osim toga takav orar ima i svoje moralne blagodati. Radničke žene, dobivši sedmičnu zaslužbu svojih muževa na podne, mogu subotom poslije podne da nabave živež. Ali glavna blagodati jeste ta, da primivši plaću kroz dan, mjesto na večer, teže je, da radnik svoj mučno zasluženi novac u krčmi potroši, jer na podne is najnesretniji pijanac ne će lako u krčmu, već kući na objed. Dok po iskustvu možemo da tvrdimo, da mnogi radnik, pa i ne bio baš pijanica, na večer, poslije dugog suhoparnog i makinalnog rada, rado pohrli u krčmu, namjerom, da probavi pol sata u veselom društvu, ali, na žalost, tu se i začavlja i sve potroši, dok jedna žena kod kuće čeka, da joj donese ono malo novca, kojim će da plati trgovca, i da nabavi nužno za nedjelju...

Tako je u prosvjetljenom svijetu. Tamo se radi 9 i 8 sati dnevno, a subotom poslije podne mogu radnici da vrijeme posvete naobrazbi i odgoju. A kod nas? Naša gospoda kažu, da socijalizam u nas nema smisla, jer bi želili, da radimo 12—16 sati dnevno!

„5% za štrajkaše.“ Pred par godina, sjećamo se dobro, na jednoj velikoj radničkoj skupštini bi određeno, da ovo organizovano spljetsko radništvo dade 5 po sto svoje plaće

u korist štrajkaša, po onoj proletarskoj solidarnosti: danas ti meni, sutra ja tebi.

Onda je bio štrajk kovinara, a kovinarska je struka u prvoj sedmici štrajka pobrala ništa manje nego 500 kr. potpore. To osim potpore od centrale u Beču. Jer su bili svi organizirani.

Ova je odluka ušla u krijepost i kod susljednih štrajkova, dok nije potpuno nasukla pri štrajku kamenarskih radnika.

Kamenarski su se radnici borili za plemenitu stvar: trebalo ih je najviše podupirati. Nisu bili svi organizovani — a stim su najviše i računali poslodavci — ali je u svima bilo otporne snage i muževne srčanosti: stoga su jošte više trebali i zasluživali što veću potporu organizovanih drugova. Ali, na žalost, organizovani radnici, red je priznati, ovaj su put slabo ili nikako poduprli borcu, koji su se inače borili i za sve druge struke. Neke struke radnika uprav su izdale borcu: ne davajući ništa.

Medjstrukovni odbor, stalni smo, o ovom će raspravljati: a i treba. Ili provedimo u djelu proletarsku solidarnost, ili, bolje je, a na veliku radost klasnih neprijatelja, ukinimo odluku, neka ne bude mrtvo slovo. Ili — ili.

Proletarska je solidarnost jako naše oružje, koje je od istih poslodavaca strahom u kostima poštivano: ali ovako je prazna i šuplja riječ: kao i vika i buka. Učimo se, drugovi, postati socijaldemokrati na djelu, u radu, i u svakdašnjem privatnom ponašanju i životu. To trebamo.

Drugovi! Zahtjevajte i pazite da oni lokali koje Vi posjećujete moraju držati vašu jedinu uzdanicu i branioca „Crvenog Barjaka“. Oni, koji to ne čine, ti su vaši neprijatelji, i vi ne smijete dalje pomagati ih. Na taj način odužujete se „Crv. Barjaku“ koji brani i štiti vas od svake sile i nepravde.

Vijesti iz pokrajine.

Zara.

Il patriottismo di lor signori. Al viaggiatore Arturo Leoni, un nazionalista italiano militante, sincero, disinteressato, entusiasta, anzi fanatico, è toccato un brutto caso. Si ammalò e si fece chiamare un medico. In mancanza di altri, gli fecero venire un tale i, r, medico della Luogotenenza di Zara, il quale, con metodi incivili e polizieschi, si fece pagare quattro anzichè tre visite. In tale occasione il bravo medico ostentò la propria qualifica di funzionario austriaco, al che il bollente italiano Arturo Leoni rispose di non aver avuto bisogno di un i. r. funzionario, bensì di un medico.

Il Leoni, venuto a Fiume, fece stampare su un giornale locale quanto gli successe a Zara. Ed ecco un figuro che nel „Dalmata“ fa professione di italianità a tanto la riga, ad ergersi a difensore dell' i. r. funzionario della Luogotenenza, esaltandone l'integrità personale, le virtù professionali, qualificandolo addirittura un patriota e gentiluomo.

Lasciamo stare il gentilomismo di chi ricorre alla poliziottaglia per farsi pagare una visita e ostenta la propria familiarità con la sbirraglia austriaca. Tutto ciò ha valore relativo. Per noi è ben degno di nota il fatto che il Leoni, dall' organo della greppia del patriottismo zarattino, è qualificato per un primo capitato. È così: il Leoni è un proletario, perciò ha, deve aver torto. I cenci vanno all' aria.

Noi domandiamo agl' impudenti bottegai dell' italianità se il Leoni era il primo capitato allorquando esibiva la propria testa e le pro-

prie costole per l' italianità; se era il primo capitato quando espiava anni di galera per le sue fiere enunciazioni e la propaganda italiana; se era un qualunque quando perdeva settimane e mesi a favore delle patrie istituzioni non esclusa la „Lega“, ecc. ecc.

Ah, canaglia borghese!

Dubrovnik.

Jedna interesantna zabrana. Općina je izdala proglas, u kome zabranjuje pjevanje u blizini crkava i vojničkih kasarna. Mislimo, da je općina trebala da izda jednostavno takav proglas, po kome bi zabranila gradjanstvu pjevanje uopće po cijelome gradu, kad i onako nemože se naći mjesto gdje bi vesela mladež mogla dati sebi oduška, jer gdje god oni pošli da pošli svukud je u blizini crkva ili kasarna. (U Dubrovniku ima 85 crkava i nešto 15 kasarna).

..

Splitsko „N. J.“ javlja:

Za petnaestak dana došao je u Dubrovnik Gosp. Varešanin, bivši poglavica Bosne i Hercegovine i otsio u staroga mu prijatelja gosp. kanonika Joze Crnice, dvorskoga kapelana. Poslije će za koji dan u Spljet.

Zaplijenjeno

ipak, usprkos svemu, popovi kažu da i oni mogu biti slobodni i organizirati radnike i biti — socijalisti kao i mi.

Bum!

..

Kovinarska organizacija konstituirala se pred mjesec dana. Broj članova je priličan.

Valja istaknuti: ova je organizacija bila uprav potrebita, jer poslodavci na svakojake načine zlostavljaju ove robove samo da sebi povećaju svoje kapitale; dok cijeli svijetski protetarijat traži osam satno radno vrijeme, dotle ovi robovi mlade čekićem ništa manje nego 11 sati dnevno, a to, kod onako napornog rada, čovjek da puca od umornosti.

Dok u Engleskoj radnici traže i 6 satno radno vrijeme, dotle su u Dubrovniku radnici zadovoljni sa 11 sati rada.

Držim shodnim da radnicima uopće, a kovinarima napose, reknem dvije-tri opomene:

Okanite se svadja, koje odaju vašu nekulturu i zanemareni odgoj; medjusobno budite braća; okanite se parada iz nacionalističkih društava (i hrvatskih i srpskih, i jednih i drugih), jer ta društva rade na korist vaših izrabljivača, a na štetu vašu; okanite se birtije i alkohola; zamjenite birtiju sa Radničkim Domom, a vino novinom i predavanjima, koje će započeti redovno u Domu; okanite se svega, što upropašćuje, a uzмите ono, što vas diže, osvješćiva i kultivira: postanite svijesni radnici i budite dostojni članovi velike radničke obitelji, koja vodi borbu za svoje oslobođenje po cijelom svijetu.

Zahvaljuje se Mandolinističkom Klubu za blagohotno sudjelovanje na zabavi Prvog Maja, Socijalistička omladina.

..

Gulikože i lihvari na djelu. U zadnje vrijeme očitismo još jedan udarac. Udarac, koji će i opet najviše osjetiti radnik, taj rob današnjeg društvenog uredjenja. Biva: meso smo do sada plaćali 1 K i 80 filira. Sada je K 2.— po kilogramu. I ništa više. Oprostite, drugovi, ako je malo!

Radnik, koji je do sada dvaput sedmično jeo mesa, sada će morati to da čini samo jedan put i to u malenoj količini, naime toliko, koliko će mu dozvoljavati njegova mizerna plaća.

Ko da tome što prigovori. Zar naša gospoda? Zar njezina štampa, koja pasjom pokornošću vrši službu svojim gospodarima. Evo: „Crvena Hrvatska“, organ općine, izašla je već toliko puta nakon poskupljenja mesa, ali nikada ni slova o tome. Mogla je donijeti barem novi cijjenik, e da se njezini čitaoci uzmognu vladati.

Ili će možda općina poduzeti ozbiljne korake za suzbijanje ove prekomjerne skupoće, koju se ne da dalje izdržati? Ili zar gospoda na općini misle, da je dosta što imamo 4 (slovom četiri) glazbe, pa da je i narod sit ako mu se svira „Lijepa naša“?

Zar da radništvu podigne svoj glas, ovo radništvo, koje je zarobljeno u nacionalističkom ludilu, pa mora da šuti kao za strahovlade dubrovačke republike.

Baš zato jer gospoda i općine šute, red je na radništvo, da se organizira. Samo tako postići ćemo cilj: Zato, radnici, stupite pod okrilje crvene zastave, stupite u zajedničku borbu. Ali ne u borbu za hrvatstvo proti srpstvu, ili za srpstvo proti hrvatstvu, već za narodno jedinstvo i za socijalizam, za svoju stvar.

Zaplijenjeno

Zadar.

I u Zadru se miče. Zadarski radnik je opazio i uvjerio se kako je on skupo platio parade i one čaše vina što je popio od gospode; opazio je, da je on u velikoj bijedi, radno vrijeme da je užasno dugo a plaće slabe; čuo je za borbe spljetskih radnika, čuo da se tamo radnici potpuno odvojili od buržoaske politike, pa, evo, i amo sviče.

Amo su organizovani — osim krojača, tipografa i junačkih pekarskih radnika — i zidarski radnici, a organizuju se bojadisari i klesari.

Obzirom na skupoću, zidari su, za sada, zatražili povišicu od 20%. Gospodari, naravno, ne htjedoše na to pristati, treba ih, stoga, prisiliti.

Proglašen je štrajk, koji traje već 15 dana. Sloga i oduševljenje je izvrsno. Štrajkom upravljaju ljudi od Centrale.

Zidari, zajedno sa nadničarima, štrajkuju u 200. Zagorci, nadničari, drže se pohvalno. Ti su ljudi iskazali dostatno buntovnog otpora i volili su iseliti se nego predati. Poznat je

„vlajo“ radi svojeg oštromilja, ali za upoznati njegov karakter trebali bi ste ga vidjeti u borbi. Naviknut na sve, a poštenje i zadana riječ nada sve — ne predaje se!

Poslodavci traže krumirce — ali zaludu. Dok ovo pišem vrte se oko nekih, ali zaludu.

Prije nijesu htjeli dati ništa. Sada nude neki povišak nadnice, ali samo sposobnijim. Koji su za nje sposobniji, ne bi znali. Ali jasno je, da je ovo bačeno u radništvo nadom da izazovu smutnju i štrajkolomstvo. Zaman im trud i muka.

Spljetski vijesnik.

Težačko pitanje. U Beču je vlada izradila nacrt o uređenju kmetskog pitanja, ali, na žalost, taj je nacrt loš, i kad bi ga se htjelo staviti u djelo, taj bi težake i gore upropastio. Svi listovi izraziše se protiv tog nacrta i proglasili ga štetnim i za težake i gospodare.

Mi smo takova šta predviđjali, takova šta doživjeli i bosanski kmetovi. O tome naši drugovi već znadu.

Jedino se čudimo, što u Spljetu težaci spavaju. A radi se o njihovoj koži.

Svoj k svome! Tako kliče crni „Dan“ u pretprošlom broju, preporučujući svim katolicima članove „kršć.“ „radničkog“ „društva“ u Splitu. Tri stvari odavle konstatiramo: Prvo: to „društvo“ nosi radničko ime, ali njegovi su članovi poslodavci. Drugo: da klerikalci nisu kršćani, jer nije kršćanski zagovarati bojkot i izgladnjivanje onih, koji s popovima ne pušu u isti rog. Treće: da oni, koji su u tom „društvu“ — koji, inače, osim imena nema ništa radničkoga — nisu članovi iz principa, već popovske pristaše iz egoizma, iz podlosti. Ovo zadnje je opće poznato u Splitu. Pa stoga mi popovima ne zavidjamo na onakove pristaše!

Dopisnicima i suradnicima. Pošto tiskara traži od naš rukopise osam dana prije nego izadje list, to ovim molimo drugove dopisnike i ostale saradnike, da nam bar desetak dana prije izlaza lista opreme svoje sastavke, jer, inače, što bude kasno stiglo ući će ne bude li zastarjelo — tek u naredni.

Splitski drugovi, kad žele što uvrstiti, neka nam predadu pismeno.

Najavljena skupština protiv skupoće nije se mogla držati pošto je kazalište još prije bilo obećano srpsko-hrvatskim muzikalnim društvima „Zoranić“ i „Branko“. Pa kad bi imali kazalište, skupština, kao ni predavanja o soc. osiguranju ne bi se isto držala, budući da je drug Franjo Markić bio nenadno pozvan u Sarajevo,

Zabrane nas ne straše Kako smo i obećali mi se nismo zastrašili zabrane o izletu i jedno 60—70 drugova pošli su na 4¹/₂ sata u jutro u Pučišće; 2¹/₂ sata po suncu pješke pošli su kasnije u Povelja. Na večer drugovi su inopozantno bili dočekani u Splitu. Red i mir nije bio porušen, jer su ga naši drugovi znali i sami poštivati.

Mi socijaliste shvaćamo svoju misiju i mi nikada nećemo uzdrnati pravilo o javnom miru i redu, van ako nam ne dadu povoda mali seoski tirančići.

Pri zaključku lista primamo pismo od zadarskih drugova da je zidarski štrajk svršio. O gubitku nema ni govora a uspjeli su samo djelomično.

Šibenske vijesti.

Teška obiteljska žalost snašla je našeg druga Vicu Baranovića. U devetoj godini mla-

doga života umrije mu jedina ćer. Tužnoga oca, čim je razabrao misli od teške žalosti i kad je isposlovao da se iz kočije u kojoj se djeca prate u groblje

ZAPLIJENJENO

Ja čitam, ponosan sam! a jesam li poslao pretplatu?